

פרשת פי תצא

צִדְקַת מַעֲשֵׂה אֵתְנָה – כִּי תֵצֵא

כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה – וְכִי בִמְכַר עֶסְקִינֶנּוּ?

פרשתנו, הנקראת תמיד בחודש **אָלוּל**, עוסקת ברובה, בבניין הבית היהודי ובניהולו הנכון, החל בקידושין וכלה בגירושין, אם הם נדרשים, חלילה. נושא הנישואין ביהדות, מעמדה של האשה ובעיקר המושגים 'קִנְיָן' ו'**בְּעַל**', עלולים לעורר רתיעה לכאורה, אצל אנשים הרואים עצמם "נאורים", אך לאמתו של דבר, היהדות אינה מוכרת להם די הצורך, ובמיוחד לא מצד הפנימיות. ויש מקום לשאול, מדוע מוגדרים הקידושין (בלשון חכמים) כפעולת **קִנְיָן** כפי שפותחת המשנה הראשונה במסכת קידושין, "הָאִשָּׁה נִקְנִית בְּשֵׁלֶשׁ דְּרָכִים", כאילו היתה חפץ דומם? ועוד יותר מתמיהה העובדה שמבין שלוש הדרכים, הדרך העיקרית הנהוגה כיום, היא בכסף (שוה כסף), דבר שעלול להתקבל כמעליב וכפוגע.

כדי לענות על שאלה זו, עלינו לרדת לשורשה של פעולת ה'**ליקוחין**' בלשון התורה, הלא היא פעולת הקִנְיָן, שרק באמצעותה מקבלים הקידושין תוקף. ואם בשורש עסקינן, עלינו לשוב אחורה לשורש הזוגיות, גם על ציר הזמן. התורה מספרת לנו בפרשת בראשית "וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהִים לֹא טוֹב הָיְתָה הָאָדָם לְבַדּוֹ אֶעֱשֶׂה לוֹ עֶזְרָא כְּנֶגְדּוֹ". הקב"ה מפיל תרדמה על האדם ו**לוקח** ממנו את הצלע, החלק הנשי שבו, בונה אותה כאשה ומביא אותה אל האדם. תגובתו של אדם הראשון, שכנראה כבר קודם לכן ניסה לחפש לעצמו בת זוג, היתה "זאת הפעם עָצַם מְעַצְמֵי וּבָשָׂר מִבְּשָׂרִי, לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה כִּי מֵאִשׁ לִקְחָהּ זֹאת".

אך מה לכל הנ"ל ולדורנו? כיום כל הנשים הן ילידות בשר ודם, בדיוק כמו בעליהן, ומדוע איפוא ממשיך הכתוב ומדבר בלשון עתיד "עַל כֵּן יִעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד"? כלל נקוט הוא בידונו, כפי שהורונו חז"ל, שאין ספרי הקודש (התנ"ך), מספרים לנו מאומה, אלא אם כן יש באותו דבר מסר ומשמעות בעבורנו גם כיום. נביאים הרבה עמדו להם לישראל, כמליון ומאתים אלף, כפי שמובא במסכת מגילה, אך בתנ"ך מובאים למעשה דבריהם של 55 נביאים בלבד (מתוך 7 נביאות) "אלא, נבואה שהוצרכה לדורות נכתבה, ושלא הוצרכה לא נכתבה".

הנשמה, חלק אלוהי מלמעלה, היא החלק הרוחני הגבוה שבאדם. על פי קבלה, נשמותיהם של איש ואשה אינן שתי נשמות שהתכנסו באקראי אל מתחת לקורת גג אחת. מדובר בנשמה אחת שנתחלקה לשתיים ("חיתוך אלכסון"). מחצית אחת תיכנס בגופו של הבעל, לכשיוולד, והשניה באשה. שני חלקי הנשמה נשארים פרודים עד שנמצאת האבידה, "מִצָּא אִשָּׁה מִצָּא טוֹב וַיִּפֶק רְצוֹן מֶה". ומעניין, שהאותיות המשותפות שמותיהם של האיש והאשה הן **א**, **ש**, שצירופן הוא בגדר **אש** בוערת ומכלה, שהיתה עלולה לאכול בהם. אך זכה האיש וצורפה לשמו האות **י** והאשה זכתה באות **ה**, כך שהצירוף שלהן (**י-ה**) ע"י פעולת הקידושין, תורם לבנייתו של הבית החדש על יסוד של קדושה ומאפשרת לשכינה לשרות ביניהם.

לכן, יש כאן שימוש בלשון ליקוחין, "כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה", משרש **ל.ק.ח.** אותיות השרש מייצגות גם את המילה **חלק**, כי מדובר בעצם בהשבת החלק החסר, באיחוד, בחזרה אל האחד. מה היא איפוא פעולת הקִנְיָן ומדוע מוצגת פעולת האיחוד מחדש כקִנְיָן? לשם כך עלינו לבחון את משמעות השרש **ק.נ.ה** בלשון הקודש, ולא בשימוש המוגבל הנעשה בו כיום. כאשר רוצים ללמוד על מהותו הראשונית של שורש מסוים, נכון לחפש את המופע הראשון שלו בתורה. השימוש הראשון בשרש **ק.נ.ה** מופיע בתורה כאשר חוה יולדת את בנה הבכור ובוחרת לקרוא לו **קין**, בנמקה "קִנִּיתִי אִישׁ אֶת ה'". האם שילמה חוה כסף בעבורו, מושג שהיה אז חסר כל משמעות?

כאן אנו מגלים את המשמעות ראשונה לקִנְיָן כקשר רוחני שניתן ליצור בין שתי ישויות, בכמה דרכים, שהגבוהה שבהן היא בריאה או יצירה של הקונוי. חוה בעצם מתפעלת מכך שהיא שותפה לקב"ה במעשה הבריאה (אֶת ה' = עם ה'). בספר משלי אנו מגלים צורה נוספת של פעולת הקניין, באמצעות לימוד, "לֵב נְבוֹן **קִנְיָה** דָּעַת...". יש קִנְיָן מתנה ויש גם קִנְיָן בשוה כסף. במקרה דנן, של קידושין בכסף, אין הכסף מייצג חלילה את ערכה של האשה, אלא בא לייצג נתינה גשמית דווקא, המייצגת את הקניין הרוחני, את הקשר הרוחני המחבר אותם ליחידה אחת. הכסף קרוי גם 'דָּמִים', מכיוון שהאדם הקדיש חלק מחייו, מנפשו, 'כִּי הִדָּם הוא הַנְּפֶשֶׁת', כדי להשיג אותו. ובמה נכון יותר אם כן, לחבר נפשות.

פרשתנו עוסקת גם במצוות השבת אבדה. כאשר אנו נתקלים בשיו של אחינו או בשורו נידחים, אוסרת התורה עלינו להתעלם מהם, ואף מצוה אותנו "הִשָּׁב תְּשִׁיבֶם לְאָחִיךָ". התורה ממשיכה ומביאה דוגמאות נוספות של אבדה "וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְשִׁמְלָתוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְכָל אֲבֹדֹת אָחִיךָ אֲשֶׁר תֵּאבֹד מִמֶּנּוּ וּמִצֹּאֲתָהּ". מעניין שלהוציא השורש א.ב.ד, פעלים אחרים הפותחים באות **א'** ומסתיימים באות **ד'** מייצגים חיבור ואיחוד (**א.ה.ד, א.ח.ד, א.ג.ד, א.פ.ד** ועוד) בעוד השורש **א.ב.ד** מייצג ניתוק ופירוד? אלא שחשוב לשים לב ללשון המדויקת של התורה, "אֲשֶׁר תֵּאבֹד מִמֶּנּוּ". האבדה היא שאבדה לאדם ולא האדם איבד אותה. אבדה קרויה בשם זה, אך ורק אם הדבר נעשה שלא מדעתו של הבעלים. זאת אומרת שלמרות שבגשמי יש נתק פיזי/גיאוגרפי של האבדה מבעליה, עדיין הקניין הרוחני של הבעלים תופס בה והיא שייכת לו. לכן מצוה התורה להשיבה לו. יוצא איפוא, שבמסגרת הקידושין, כמו מקיים הקב"ה מצוות השבת אבדה, ומשיב לחתן החסר, את הכלה, את האבדה שאבדה ממנו.

על הכתוב "אֲעֲשֶׂה לוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ", דרשו חז"ל, לגבי החתן הנושא את כלתו, "**זכה** = **עֵזֶר**, **לא זכה** = **כְּנֶגְדּוֹ**", ממבט ראשון גישה זו נראית פטליסטית ומנתקת לכאורה, כל זיקה בין החתן ומעשיו לבין התוצאות, וזאת בניגוד גמור להשקפה האמונית. אך אם נאמץ את הקו החסידי, ההסבר פשוט הוא: כל שעושה הקב"ה לטובה, וברור שגם הכלה טובה בעבור החתן. אז איפה הבעיה? הבעיה היא **בעיניו של החתן!** אם הוא **זכה**, דהיינו אם **זיכך** את עצמו וממילא גם את ראייתו, הרי בוודאי יגלה שהיא **לו לעֵזֶר**. אך אם **לא זכה**, **לא זיכך** את עדשותיו ה"מפויחות", הרי לא זו בלבד שלא יוכל לראות את הטוב שבה, אלא שהיא אף עלולה להיראות בעיניו, כמי שמתייצבת **נֶגְדּוֹ**.

מה בין קידושין לאָלוּל ?

חודש אלול הוא חודש הרחמים, בו קל יותר לכל יהודי להתקרב ולשוב לאביו שבשמים. יש רמזים שונים במקרא למהותו ולתכונותיו של חודש **אָלוּל**. הרמז המפורסם שבהם, לקוח משיר השירים. על ספר זה אמר רבי עקיבא "שְׁכַל הכתובים קדש, ושיר השירים קדש קדשים". הספר הכתוב כשיר אהבה, מתאר את הקב"ה ואת כנסת ישראל כבני זוג אוהבים. הרמז מתגלה בהצהרתה האוהבת של הרעה, "**אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי**" (ראשי תיבות - **אָלוּל**). מה טיבה ומהותה של המילה **דוֹד** העוברת כחוט השני לאורכה של מגילה זו? ומדוע דוקא האותיות **ד'**, **ו'** מרכיבות אותה? אחד מהדברים שאפשר לגלות בצירוף זה הוא שכדי להגיע למדרגה של דוד ורעה, על כל אחד מבני הזוג לפתוח את ה**דָּלֶת** הסגורה, שמעבר לה הוא מסתגר **בד'** אמותיו. עליו לפתוח אותה לעבר האות **ו'**, להיפתח כלפי החיבור, עם בת/בן הזוג, כדי לבנות יחידה משותפת ללא חסימות וחציצות.

כיוון נוסף מאפשר לייחס **לד'** את ארבע רוחות השמים. לכל אחד מבני הזוג תפישה רדודה, מישורית ושטחית של החיים, תפישה הבנויה על שני מימדים בלבד, המספקים ארבעה "כיווני אויר". כמו במערכת צירים על גבי דף: יש ציר אפקי, עליו ניתן לנוע ימינה או שמאלה, וקיים ציר אנכי, המאפשר לנוע קדימה ואחורה. ואז באמצעות החיבור, כפי שנרמז בשמו 'נישואין', הם נישאים ועולים. הם יכולים להשקיף על הסובב אותם ועל החיים, מנקודה גבוהה יותר, ולראות דברים שלא יכלו לראות ולחוות קודם לכן כבודדים. לכן ה-**ו'** שהיא היסוד המחובר בבניין המשותף, מייצגת כעת מימד שלישי נוסף, של עומק ושל גובה. ממישור אנו יוצאים למרחב, ומארבעה כיוונים (ד') בלבד אנו מתרחבים ועוברים לששה (ו'), כולל מעלה ומטה. כעת באה לידי ביטוי היכולת לגלות דברים שרוחשים למטה, מתחת לפני השטח ולהעלותם מעלה, מהצד הגשמי הנמוך, להעלותם ולחברם גם לצד הרוחניות והקדושה. אתה יכול לגלות את הנשמה שבך, הבאה לידי ביטוי גם בזוגתך. מחד אני מתחיל לחוש שלא די ב"אני לי", ומאידך, גם אני, לא רק לעצמי! ההבנה שרק עם זוגתי, ככלי שלם נוכל להתחבר נכונה, ברמה שונה, גם אל כל הסובב אותנו.

דרכו של בעל האבדה, האיש לחזר אחר אבדתו, "קוֹל דּוֹדִי דּוֹפֵק פֶּתַחִי לִי אֲחֹתִי רִעִיתִי יוֹנְתִי תַמְתִּילִי". הוא הקדים ופתח את דלתו, ואז כאשר היא נענית לקריאתו, הם מתחברים מצד הקדושה באמצעות האות **ו'**, **ו'** החיבור. רמז נוסף לכך מצוי בשם **אָלוּל**, שאם נחלקו לשתי הברות, הבאות מכוונים שונים, **אָל** **וּל**, כמו רומז **אָל-לוּ**. הכוונה היא הליכה לקראת הרצון האלוקי "אֲעֲשֶׂה לוֹ עֵזֶר". **לוּ** = $6 * 6 = 36$ = **ו'** פעמים **ו'**. חיבור הדדי בכל התחומים, בגשמי וברוחני, עד כדי אהבה אמיתית (אהבה=13=אחד), הרגשה של ישות אחת שאינה ניתנת להפרדה.

דבר חסידות

הברכה צריכה לאיזה דבר כדי שתאחז בו, כמו המטר על שדה חרוש וזרוע, או היורה ומלקוש על תבואת השדה והכרם. אבל בשדה פור, שלא נחרש ולא נזרע, אין המטר יורה ומלקוש מביאים תועלת. (היום יום - בשם אדמו"ר הרי"צ)

שבת שלום ומבורך

ח / ח / ח / ח

אם ברצונך לקבל הגיליון במייל או במסרון, אנא פנה אל ghananme@gmail.com או לטלפון 052-569-9691.